

De hervorming van het geldstelsel: de EMU een brug te smal

N.J. Kieftenburg¹

Economie: fouten en corrigerende beginselen (hoofdstuk 3)

1. Ontwikkelingsstadia van het economisch handelen.

Er zijn in het economisch verkeer drie activiteiten te onderscheiden:

Productie: Arbeid c. a. wordt omgezet in goederen en diensten.

Consumptie: Behoeftte wordt omgezet in bevrediging.

Ruil: goederen en diensten worden omgezet tegen elkaar.

Deze activiteiten zijn fundamenteel verschillend: productie en consumptie hebben een onderscheiden doel maar zijn samenhangende activiteiten en hebben de mens elk in de eigen onderscheiden categorie als subject; ruil heeft goederen zowel als subject als ook als object. Hierbij komt, dat productie en consumptie in samenhang met elkaar alleen binnen economische gemeenschappen kan functioneren, terwijl de ruil primair gestalte krijgt in economisch verkeer tussen gemeenschappen.

Het probleem van de huidige wereldeconomie is in essentie, dat de verschillen tussen deze onderscheiden activiteiten in het economisch verkeer genegeerd worden. Het fenomeen “geld” speelt hierin een belangrijke rol: het geld is (oorspronkelijk) een goed en ontstaat in de ruil, het economisch verkeer tussen gemeenschappen; deze gemeenschappen waren aanvankelijk gezins- en familie- of stamverbanden; bij het omvangrijker worden van deze verbanden ontstond er behoefte aan een functioneringsmiddel voor de productie- en consumptieactiviteit zoals deze behoefte er al eerder was voor de ruil; als vanzelf is toen het bestaande ruilgeld binnen de gemeenschappen ook voor de productie en consumptie gaan functioneren. De gevolgen hiervan waren en zijn nog steeds: productie en consumptie verliezen hun eigenheid en daarin de mens als subject; zij worden aan de ruil onderworpen en daarin in essentie zelf ruilactiviteit; de aanvankelijke gemeenschappen desintegreeren en de economische wereld atomiseert.

Oplossing van het probleem, dat in de loop van de historie continu groter werd, houdt in:

het uit economische gemeenschappen verwijderen van de ruil als primaire activiteit;
het herstel binnen economische gemeenschappen van de onderscheiden samenhangende productie- en consumptieactiviteit;
het creëren overeenkomstig de behoefte en de aard van de productie- en consumptieactiviteit van een functioneringssysteem voor deze.

De huidige wereld economisch als één gemeenschap beschouwend betekent dit het verdwijnen van de ruil als primaire activiteit en daarmee het verdwijnen van het ruilgeld, dat

¹ Samenvatting hoofdstukken 3 en 4 van deel II van het boek ‘Economie en Kerkelijk spreken’. Het boek is momenteel uitverkocht (oktober 2003). Er zijn echter voor enkele belangstellenden nog exemplaren verkrijgbaar bij de schrijver: N.J. Kieftenburg (telefoon 030-6952219). Heruitgave wordt overwogen.

in en door en voor de ruil ontstaan is. Het betekent voorts, dat voor de productie en voor de consumptie elk een eigen functioneringsmiddel - geld - tot stand gebracht wordt - respectievelijk productiegeld en consumptiegeld -, dat de mens namelijk respectievelijk arbeid en behoefte als subject heeft en dat samen in onderlinge uitwisselbaarheid het economisch proces vorm en inhoud geeft.

2. Van beginsel tot systeem

Het bovenstaande houdt in twee kringlopen - productiekring en consumptiekring - en één economisch proces, dat vanuit de consumptie - de vraag - de productie stuurt en stuwt. Concreet en in eenvoudige voorstelling van zaken is dit: arbeid ontvangt productiegeld als loon; hiermee kan niet geconsumeerd worden want hiervoor is consumptiegeld nodig; het productiegeld wordt daarom omgezet in consumptiegeld; dit geld wordt uitgegeven in de consumptiekring en komt bij de leveranciers van consumptiegoederen en -diensten terecht; deze kunnen deze leveranties alleen doen en continueren door zich in de productiekring te bevoorraden, waarvoor productiegeld vereist is; het consumptiegeld wordt door hen daarom omgezet in productiegeld en keert daarmee in de circulatie van de productiekring terug. De omzetting van de geldsoorten in elkaar - enerzijds loon in consumptiegeld en anderzijds consumptieve bestedingen in productiegeld - houdt een waardeverhouding in tussen de geldsoorten uitgedrukt in twee onderscheiden koersen. Deze koersen zijn cruciaal in het geheel en kunnen en moeten door de beheerder van het systeem - de overheid - als navigatiemiddelen en instrument van sturing worden gebruikt.

De geldsoorten kunnen in dit systeem uiteraard niet willekeurig door elkaar worden gebruikt. Het voorkomen ervan is - macro - minder moeilijk dan het lijkt: leveranciers van consumptiegoederen en -diensten zullen niet anders dan alleen consumptiegeld willen ontvangen, wanneer zij alleen in de productiekring kunnen inkopen met productiegeld, dat aantoonbaar door omzetting van ontvangen consumptiegeld verkregen is. Aan de kant van de lonen en hun omzetting is een soortgelijke controle mogelijk, die willekeurig gebruik van de geldsoorten uitsluit.

Zie figuren 6 en 7 zoals bijgevoegd aan het eind.

Het systeem in functie (hoofdstuk 4)

1. Het geld

Arbeid is het subject van de productiekring en daarmee van het productiegeld. Behoeft is het subject van de consumptiekring om daarmee van het consumptiegeld. De geldhoeveelheid is in deze context onverschillig zolang het doel bereikt wordt: enerzijds alle arbeid in het productieproces en anderzijds alle consumptiegoederen en -diensten in de consumptie te doen op opgaan. MV wil in elk van de kringlopen wel gericht zijn op een stabiel prijsniveau en daarmee is elk van de geldsoorten met waardevastheid gedefinieerd. De geldsoorten dienen uiteraard van elkaar te onderscheiden te zijn. Het productiegeld met name zou hiervoor geheel giraal gehouden kunnen worden.

2. De koersen: Instrumenten van beleid

De overheid, die middels een circulatiebank de geldhuishoudingen beheert, zorgt voor de gewenste omzettingen en zij doet dit op basis van door haar vast te stellen koersen - enerzijds de consumptiekoers en anderzijds de productiekoers -. In en door de omzetting worden de beide geldsoorten in circulatie gebracht en voortduren in circulatie gehouden en vloeien beide geldsoorten continu ook naar de beheerder, de overheid, terug. Dit betekent:

Belastingheffing van producenten en consumenten is niet uitgesloten en kan op goede gronden ook gewenst worden geacht, maar is ten behoeve van de overheidshuishouding overbodig.

Het inkomensbeleid - ook nu overheidsbeleid - is door de overheid in de toedeling aan ieder van de toegankelijkheid naar de consumptiekring zonder nader ingrijpen te transformeren tot consumptief verdelingsbeleid. Dit is: bevrediging van ieder en dit naar te erkennen behoefte.

Voor omwegproductie c.q. kapitaalvorming zijn besparingen in arbeid onontbeerlijk. In een geldcirculatie, waarin arbeid het subject is, en de circulatie ongehinderd door full employment bepaald wordt, zijn besparingen van geld vooraf om tot investeringen te komen overbodig.

Een met de koersen te ontwikkelen systeem van “gedwongen” besparingen kan leiden tot spreiding en circulatie van bezit c.q. kan werknemers tot mede-eigenaar van het eigen bedrijf en het bedrijfsleven maken.

3. De prijsvorming

Het niveau van de prijs van arbeid - het arbeidsloon - wordt in het voorgestelde systeem bepaald door de effectieve geldhoeveelheid. De hoogte van elk afzonderlijk loon wordt zoals in de huidige economie in laatste instantie bepaald door het grensnut: arbeid wordt evenzeer als in de huidige economie uit het productieproces uitgestoten wanneer het niet opbrengt wat het kost. In en door de omzetting echter wordt door middel van de koers de geldhoeveelheid op een dusdanig niveau gehandhaafd, dat -macro-economisch - los van consumptieprijzen in de consumptiekring de arbeid blijft opbrengen wat het kost. De prijs van de arbeid c.q. de effectieve geldhoeveelheid stabiliseert zich op het niveau van het grensnut van de arbeid. Dit is van alle arbeid en is daarmee in principe full employment.

De kapitaalrente mag tegen de achtergrond van het voorgaande verwacht worden te vervallen of tenminste te verwaarlozen te zijn: de geldhoeveelheid in de productiekring wordt zonder besparingen op een voldoende niveau gehouden - het niveau van het grensnut van de arbeid -. De rente als loon voor sparen ontvalt daarmee de grond.

De prijsvorming van goederen binnen de productie- zowel als de consumptiekring verloopt in het voorgestelde systeem - het communalisme - in principe gelijk als in de huidige kapitalistische markteconomie. Specifiek van het systeem zijn de prijzen in de consumptiekring, die uitgedrukt in consumptiegeld door en in de omzetting naar de productiekring worden overgebracht. Figuur 10 illustreert hoe in de omzetting door middel van een juiste koers anders dan in de huidige kapitalistische economie meer bevrediging en dalende consumptiegeldprijzen geen nadelige gevolgen hebben in de productiekring voor de productie en de arbeid.

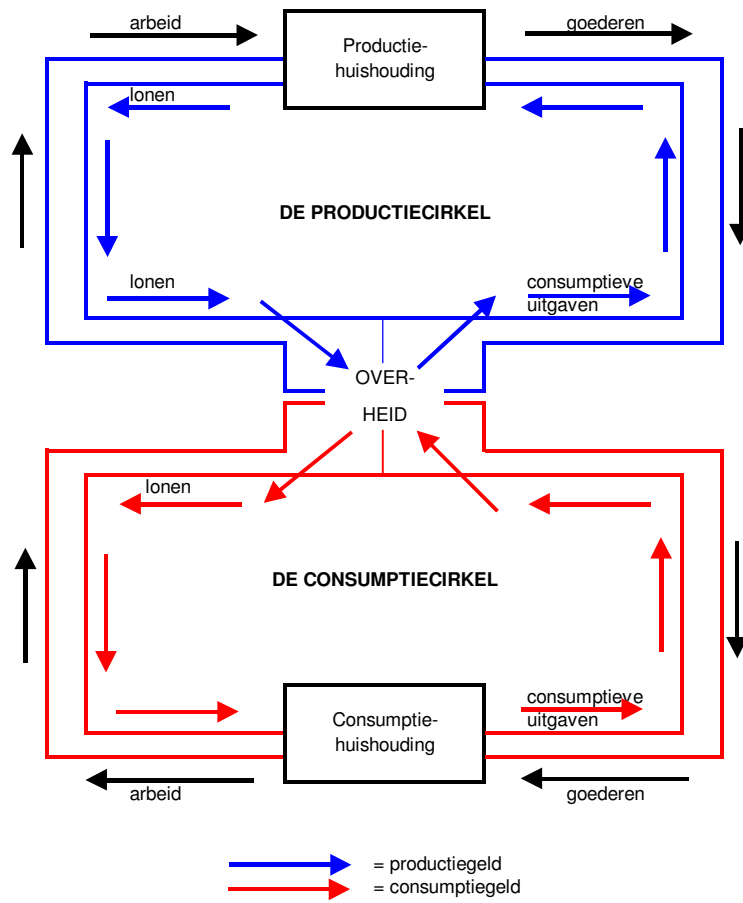
4. De afronding van het systeem.

Er zijn 3 economische activiteiten - transacties - te onderscheiden. In het voorgaande werden nog alleen de productie- en consumptietransactie in beschouwing genomen en ontwikkeld. De goederentransactie - de ruil - welke het huidige economische gebeuren beheerst, zal echter niet verdwijnen en behoeft dit ook niet te doen. Wanneer en zolang deze transactie functioneert op basis van de beide andere transacties, die er dan dus aan voorafgaan, kan zij het systeem en de bedoelingen ervan niet beschadigen.

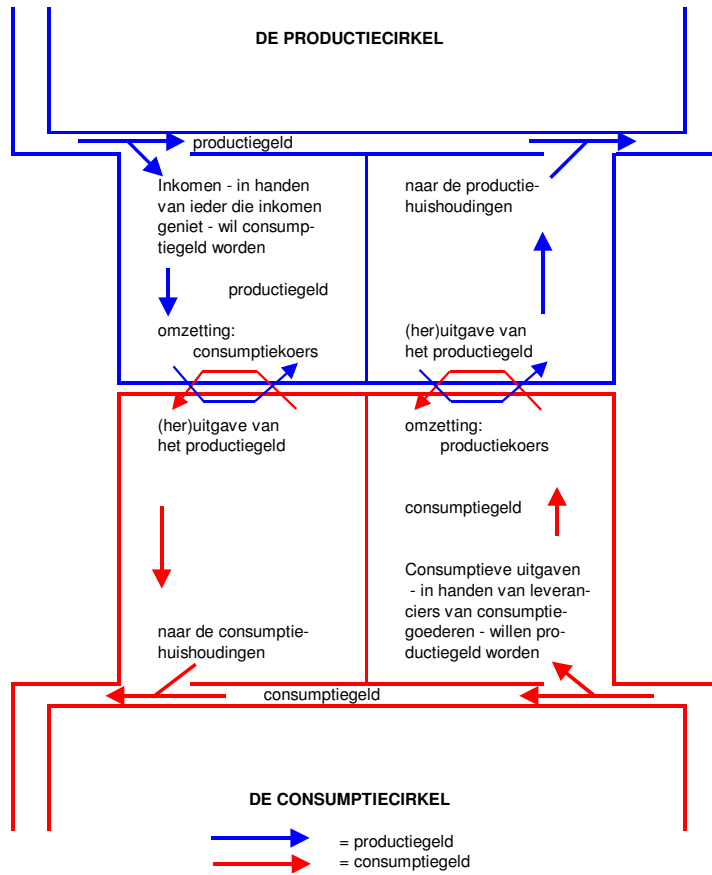
Het systeem communalisme werd in het voorgaande in enkelvoud gepresenteerd. Wanneer in het geheel meerdere landen of entiteiten participeren kunnen zij in deze enkelvoudigheid opgaan. Er zijn echter te respecteren redenen op grond waarvan ook een andere keuze gedaan kan worden. Het is geen probleem, wanneer aan een enkelvoudig productiegeheel meerdere onderscheiden consumptiecirkels gekoppeld worden. Het heeft voordelen, met name in het kader van de EMU waarover meer in het volgende hoofdstuk 5 van het boek.

Zie figuur 10, zoals bijgevoegd aan het eind.

Figuur 6. De communalistische economische kringloop

Figuur 7. De circulatiebank

Figuur 10. Aanbodscurve uitgedrukt in productiegeld

